

۲۳۵۰۲۴۴

مبانی و فراگرد بودجه‌ریزی دولتی

www.ketab.ir

دکتر نبی امیدی

سرشناسه	: امیددی، نی، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدید آور	: مبانی و فراگرد بودجه‌ریزی دولتی‌نشی امیددی؛ ویراستار علمی مهدی یدالهی؛ تهیه و تولید مرکز انتشارات دانشگاه پیام نور.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ده، ۲۱۷ص: جدول، نمودار.
فروست	: دانشگاه پیام نور: ۳۰۲۴: گروه مدیریت: ۷۱۵۰.
شابک	: 978 - 964 - 14 - 1075 - 1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
یادداشت	: کتابنامه: ص: [۲۱۵] - ۲۱۷.
موضوع	: بودجه‌ریزی -- آموزش برنامه‌ای Budget process -- Programmed instruction بودجه‌ریزی -- ایران -- آموزش برنامه‌ای Budget process -- Iran -- Programmed instruction بودجه‌ریزی -- قوانین و مقررات -- ایران Budget process -- Law and legislation -- Iran بودجه‌ریزی -- ایران -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی) Budget process -- Iran -- Examinations, questions, etc. (Higher)
شناسه افزوده	: یدالهی، مهدی، ۱۳۵۰ شهرپور، - ویراستار
شناسه افزوده	: -Yadollahi, Mehdi, 1971
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University
رده بندی کنگره	: H۴۲۱۵۴۴
رده بندی دبیوی	: ۳۵۲/۴۸-۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۰۵۹۳۷۶
اطلاعات رگورد کتابشناسی	: فیبا

مبانی و فراگرد بودجه‌ریزی دولتی

مؤلف: دکتر تیبی امیددی

ویراستار علمی: دکتر مهدی یدالهی

تهیه و تولید: مرکز انتشارات دانشگاه پیام‌نور

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول بهمن ۱۴۰۱

شابک: ۱ - ۱۰۷۵ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 1075 - 1

قیمت: ۵۴۰۰۰۰ ریال

این‌کتاب خلاصه‌مداری، شد، ترجمه، جانب‌نگشر، نورج، تهیه‌مجموعی‌نگر ویکپی و هرگونه‌اسفاده‌دیگری‌از‌آن‌تک‌ما‌حق‌نشان‌از‌آن‌است. طرح‌جدد و غیره‌شاون‌احد
محور‌کنشی‌از‌معاوضت‌نروختن‌و‌معماری‌ناسگاه‌پیام‌نور. خلاف‌مقررات‌و‌معرض‌به‌حقوق‌مادی‌و‌معنوی‌نشر‌انت و‌شتمعش‌وق‌فانون‌حمایت‌از‌مواضعان،‌مصفاان‌و
هم‌مندان‌دارای‌مسئولیت‌حقوقی‌و‌کلی‌بوده‌و‌بعد‌بگذرد‌فراز‌می‌گیرند‌چشمی‌انکه‌مسئولیت‌سخت‌و‌سبب‌مختلف‌ان‌و‌رعایت‌حقوق‌مادی‌و‌معنوی‌ترج‌مطلوبان
دیگران‌و‌پس‌حقوقی‌به‌هر‌گونه‌سکانت‌از‌سوی‌ساز‌نحماص‌حفظی‌و‌حقوقی‌بر‌عهده‌بر‌ساز‌ویرندگان‌است.

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

امروز کتابخوانی و علم‌آموزی نه تنها یک وظیفه‌ی ملی، که یک واجب دینی است!

مقام معظم رهبری

در عصر حاضر یکی از شاخصه‌های ارزیابی رشد، توسعه و پیشرفت فرهنگی هر کشوری میزان تولید کتاب، مطالعه و کتاب‌خوانی مردم آن مرز و بوم است. ایران اسلامی نیز از دیرباز تاکنون با داشتن تمدنی چندهزارساله و مراکز متعدد علمی، فرهنگی، کتابخانه‌های معتبر، علما و دانشمندان بزرگ با آثار ارزشمند تاریخی، سرآمد دولت‌ها و ملت‌های دیگر بوده و در عرصه فرهنگ و تمدن جهانی به‌سان خورشیدی تابناک همچنان می‌درخشد و با فرزندان نیک‌نهاد خویش هنرنمایی می‌کند. چه کسی است که در دنیا با دانشمندان فرزانه و نام‌آور ایرانی همچون ابوعلی سینا، ابوریحان بیرونی، فارابی، خوارزمی و ... همچنین شاعران برجسته‌ای نظیر فردوسی، سعدی، مولوی، حافظ و ... آشنا نباشد و در مقابل عظمت آنها سر تعظیم فرود نیاورد. تمامی این افتخارات ارزشمند برگرفته از میزان عشق و علاقه فراوان ملت ما به فراگیری علم و دانش از طریق خواندن و مطالعه منابع و کتاب‌های گوناگون است. به شکرانه الهی، تاریخ و گذشته ما، همیشه درخشان و پربرکت است. ولی اکنون در این زمینه در چه جایگاهی قرار داریم؟ آمار و ارقام ارائه‌شده از سوی مجامع و سازمان‌های فرهنگی در مورد سرانه مطالعه هر ایرانی، برایمان چندان امیدوارکننده نباشد.

کتاب، دروازه‌ای به سوی گستره دانش و معرفت است و کتاب خوب، یکی از بهترین ابزارهای کمال بشری است. همه دستاوردهای بشر در سراسر عمر جهان، تا آنجا که قابل کتابت بوده است، در میان دست‌نوشته‌هایی است که انسان‌ها پدید آورده و می‌آورند. در این مجموعه بی‌ظنیر، تعالیم الهی، درس‌های پیامبران به بشر، و همچنین علوم مختلفی است که سعادت بشر بدون آگاهی از آنها امکان‌پذیر نیست. کسی که با دنیای زیبا و زندگی‌بخش کتاب ارتباط ندارد بی‌شک از مهم‌ترین دستاورد انسانی و نیز از بیشترین معارف الهی و بشری محروم است. با این دیدگاه، به‌روشنی می‌توان ارزش و مفهوم رمزی عمیق در این حقیقت تاریخی را دریافت که اولین خطاب خداوند متعال به پیامبر گرامی اسلام (ص) این است که «بخوان!» و در اولین سوره‌ای که بر آن فرستاده عظیم‌الشان خداوند، فرود آمده، نام «قلم» به تجلیل یاد

شده است: «إِقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ. الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ» در اهمیت عنصر کتاب برای تکامل جامعه انسانی، همین بس که تمامی ادیان آسمانی و رجال بزرگ تاریخ بشری، از طریق کتاب جاودانه مانده‌اند.

دانشگاه پیام‌نور با گستره جغرافیایی ایران شمول خود با هدف آموزش برای همه، همه‌جا و همه‌وقت، به‌عنوان دانشگاهی کتاب‌محور در نظام آموزش عالی کشورمان، افتخار دارد جایگاه اندیشه‌سازی و خردورزی بخش عظیمی از جوانان جویای علم این مرز و بوم باشد. تلاش فراوانی در ایام طولانی فعالیت این دانشگاه انجام پذیرفته تا با بهره‌گیری از تجربه‌های گرانقدر استادان و صاحب‌نظران برجسته کشورمان، کتاب‌ها و منابع آموزشی درسی شاخص و خودآموز تولید شود. در آینده هم، این مهم با هدف ارتقای سطح علمی، روزآمدی و توجه بیشتر به نیازهای مخاطبان دانشگاه پیام‌نور با جدیت ادامه خواهد داشت. به‌طور قطع استفاده از نظرات استادان، صاحب‌نظران و دانشجویان محترم ما را در انجام این وظیفه مهم و خطیر یاری‌رسان خواهد بود. پیشاپیش از تمامی عزیزانی که با نقد، تصحیح و پیشنهادهای خود ما را در انجام این وظیفه خطیر یاری می‌رسانند، سپاسگزار می‌نماییم. لازم است از تمامی اندیشمندانی که تاکنون دانشگاه پیام‌نور را منزلگاه اندیشه‌سازی خود دانسته و ما را در تولید کتاب و محتوای آموزشی درسی یاری نموده‌اند، صمیمانه قدردانی گردد. موفقیت و بهروزی تمامی دانشجویان و دانش‌پژوهان عزیز آرزوی همیشگی ما است.

دانشگاه پیام‌نور

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱
فصل اول. مفاهیم، تعاریف و مسیر تحول بودجه‌ریزی دولتی	۱
هدف کلی	۱
هدف‌های یادگیری	۱
مقدمه	۱
۱-۱ مفهوم واژه بودجه	۲
۲-۱ تعاریف بودجه	۳
۳-۱ بودجه‌ریزی بخش عمومی (دولتی)	۵
۴-۱ مسیر تحول و تکوین بودجه در جهان	۷
۵-۱ تاریخچه بودجه‌ریزی دولتی در ایران	۸
۶-۱ تشکیل سازمان برنامه و بودجه در ایران (قبل و بعد از انقلاب)	۱۱
خلاصه فصل اول	۱۴
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول	۱۵
فصل دوم. اصول بودجه‌ریزی دولتی	۲۱
هدف کلی	۲۱
هدف‌های یادگیری	۲۱
مقدمه	۲۱
۱-۲ اصول بودجه	۲۲
۲-۲ سایر اصول بودجه	۲۴
خلاصه فصل دوم	۲۷
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم	۲۸

۵۳	فصل سوم. روش های بودجه ریزی دولتی
۵۳	هدف کلی
۵۳	هدف های یادگیری
۵۳	مقدمه
۵۴	۱-۳ روش های برآورد و پیش بینی درآمدها و هزینه های بودجه
۵۴	۱-۱-۳ روش های پیش بینی درآمدهای بودجه
۵۶	۲-۱-۳ روش های بودجه ریزی دولتی (تخصیص و پیش بینی هزینه)
۸۲	۲-۳ لزوم استفاده از فناوری های نوین در فراگرد بودجه ریزی دولتی
۸۳	۱-۲-۳ نرم افزارها و سامانه های بودجه ریزی دولتی
۸۸	خلاصه فصل سوم
۸۹	خودآزمایی چهارگزینه ای فصل سوم
۹۵	فصل چهارم. طبقه بندی بودجه
۹۵	هدف کلی
۹۵	هدف های یادگیری
۹۵	مقدمه
۹۶	۱-۴ هدف های طبقه بندی بودجه
۹۶	۲-۴ انواع طبقه بندی بودجه ای در ایران
۹۶	۱-۲-۴ طبقه بندی درآمدی
۱۰۴	۲-۲-۴ طبقه بندی هزینه ای (محاسباتی)
۱۰۴	۳-۲-۴ طبقه بندی سازمانی
۱۰۷	۴-۲-۴ طبقه بندی عملیاتی
۱۱۳	۵-۲-۴ طبقه بندی اقتصادی (حسابداری دولتی و بودجه)
۱۱۶	خلاصه فصل چهارم
۱۱۷	خودآزمایی چهارگزینه ای فصل چهارم
۱۲۳	فصل پنجم. فراگرد بودجه ریزی دولتی در ایران
۱۲۳	هدف کلی
۱۲۳	هدف های یادگیری
۱۲۳	مقدمه
۱۲۴	۱-۵ مراحل فراگرد بودجه ریزی دولتی در ایران
۱۲۴	۱-۱-۵ مرحله اول: مقدمات و سیاست گذاری بودجه
۱۳۱	۲-۱-۵ مرحله دوم: تهیه و تدوین و تنظیم بودجه
۱۴۳	۳-۱-۵ مرحله سوم: تصویب بودجه
۱۵۱	۴-۱-۵ مرحله چهارم: اجرای بودجه
۱۷۹	۵-۱-۵ مرحله پنجم: کنترل و نظارت بودجه

۱۸۰ ۱-۵-۱-۵ نظارت بر بودجه در ایران
۱۹۷ ۲-۵-۱-۵ تقسیم‌بندی زمانی نظارت مالی بر بودجه
۱۹۹ خلاصه فصل پنجم
۲۰۰ خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل پنجم
۲۱۳ پاسخنامه
۲۱۵ منابع

www.ketab.ir

پیشگفتار

بودجه مجموعه‌ای از جهت‌گیری‌های سیاسی، هدف‌گذاری‌های اقتصادی، سازمان‌دهی‌های مدیریتی، گرایش‌های بخشی و منطقه‌ای و حتی آرمان‌ها و آرزوهای حکومتی در صحنه بین‌الملل در قالب هزینه‌ها و درآمدهای دولت است. در واقع بودجه مهم‌ترین سند مالی کشورهاست.

در این کتاب که براساس سرفصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای دروس مربوط به بودجه‌ریزی دولتی تهیه گردیده، تلاش شده است ضمن بیان مبانی و اصول بودجه‌ریزی دولتی، به تشریح فراگرد بودجه‌ریزی دولتی در ایران پرداخته شود. مطالب کتاب براساس آخرین تغییرات و اصلاحات انجام گرفته در نظام بودجه‌ریزی و نیز روش‌ها و فرایندهای مختلف آن بوده است.

باتوجه به ماهیت چندبعدی بودجه‌ریزی دولتی و ارتباط فرایند بودجه با قوانین متعدد و متنوع دیگر، در هر جای کتاب که به قوانین دیگری اشاره شده است، مستند قانونی آن مطلب بلافاصله ذکر شده تا علاوه بر تعمیق بخشی به مطالب و یادگیری دانشجویان، نیاز به جست‌وجو برای یافتن مواد قانونی برطرف شود.

برای جنبه آموزشی و یادگیری کتاب، تلاش شده است تا سرحد امکان مطالب برای دانشجویان تشریح شود. مطالب، قوانین و کادرهایی که با رنگ تیره در کتاب مشخص شده، صرفاً برای مطالعه دانشجویان بوده و جنبه آزمونی ندارد. در پایان هر فصل

نیز به منظور خودآزمایی دانشجویان، سؤالاتی طرح شده که به مرور نظام‌مند مطالب فصول کمک خواهد کرد.

این کتاب برای دانشجویان رشته‌های مدیریت، اقتصاد و حسابداری در گرایش‌های مختلف در مقطع کارشناسی می‌باشد که علاوه بر آن می‌تواند برای سایر علاقه‌مندان و مدیران حوزه بودجه‌ریزی دولتی مناسب باشد.

دکتر نبی امیدی

www.ketab.ir